‘Samogenocid’ na popisu stanovništva BiH

Daniel Toljaga
Al Jazeera Balkans
12. Nov. 2012.

Nacija je zajednica ljudi koji dijele zajednički jezik, kulturu, etnicitet, vjeru i historiju bez obzira na teritorijalnu ograničenost.

Ovaj termin se u zemljama poput Kanade upotrebljava za sve stanovnike unutar države, mada stanovništvo francuskog govornog područja provincije Quebec i starosjedilačko indijansko stanovništvo odbijaju takvu odrednicu i sebe smatraju zasebnim nacijama.

Pojam “nacije” na Balkanu nikada nije bio vezan ni za državu ni za pasoš, niti se anglosaksonsko shvaćanje “nacije” moglo dovoditi u bilo kakvu vezu sa bogatim historijskim nasljeđem ljudi ovih krajeva.

Sasvim je prirodno da autohtoni narodi Balkana – Bošnjaci, Srbi i Hrvati – na sebe gledaju kao na etno-

nacionalne grupe, kao što je to slučaj i sa nekim drugim narodima – npr. Jevrejima.

Neće se nijedan Srbin na predstojećem popisu stanovništva BiH u aprilu 2013. godine izjasniti ni kao Bosanac ni kao Hercegovac, niti će se ijedan Hrvat izjasniti kao Hercegovac ili kao Bosanac.

Međutim, postoje naznake da će na popisu doći do raskola među nama Bošnjacima, što će imati katastrofalne posljedice po Bosnu i Hercegovinu i njene autohtone stanovnike – Bošnjake.

Kompleks inferiornosti

Alija Isaković, jedan od naših najistaknutijih intelektualaca, opisao je Bošnjake ovim riječima:

“Nigdje nisam sreo tako dirljivo dobrodušne, naivne i predane ljude, beskrajno samopožrtvovane, spremne na svaku ličnu i kolektivnu žrtvu i nigdje takve pojedince i skupine apsolutno uskogrude, beskrajno samožive, potkupljive, politički ljigave i, nadasve, opsjednute omalovažavanjem svega vlastitoga, vlastitoga imena, vjere, običaja, prošlosti. Ne nalazim tome nikakva opravdanja.”[1]

Taj kompleks inferiornosti – o kojem je rahmetli Isaković govorio na Bošnjačkom saboru 1993. godine

u ratnom Sarajevu – još je prisutan kod Bošnjaka i očitava se kroz neprestano osporavanje samog sebe.

Problem je nastao polovinom 19. stoljeća, kada je propaganda iz Srbije i Hrvatske počela unositi srpsku i hrvatsku nacionalnu svijest u naše pravoslavce i katolike.

U svom proglasu 1848. godine bošnjački franjevac Ivan Frano Jukić (Slavoljub Bošnjak) bilježi: “Mi Bošnjaci njekad slavni narod sad jedva da smo živi nas samo kao očenutu glavu od stabla slavjanskog gledaju priatelji naukah i žale nas.”

Ubrzo je uslijedio period brutalne opresije i osporavanja postojanja Bošnjaka i zabranjivanja upotrebe vlastitog jezika (mada je rječnik bosanskog jezika skoro 200 godina stariji od prvog rječnika srpskog jezika). Taj je mračni period trajao sve do raspada Srboslavije i genocida u Srebrenici.

Nadolazeći popis stanovništva predstavlja još jednu historijsku priliku da Bošnjaci mirnodopskim putem izgube političku moć i dijelove teritorija na kojima predstavljaju većinsko stanovništvo ukoliko se nacionalno podjele na vjerske i geografske grupacije.

Činjenica jeste da se mnogi Bošnjaci još nacionalno izjašnjavaju kao “Muslimani“, “Bosanci“, “Hercegovci“, ali isto tako i kao “Bošnjaci-muslimani” i “Muslimani-Bošnjaci” i slične varijante.

Ukoliko se ovakvo izjašnjavanje oslika na popisu stanovništva, ono će rezultirati brojčanim smanjenjem stvarnog broja Bošnjaka, što će nadalje doprinijeti slabljenju naše političke moći, a padom brojnosti Bošnjaka doći će i do sužavanja našeg etničkog teritorija, jer će u nacionalno mješovitim sredinama Hrvati i Srbi preko noći postati većina i time preuzeti kontrolu nad našim teritorijem.

Ozbiljan problem

Bošnjaci su ključni faktor opstojnosti Bosne i Hercegovine. Da se pitalo Srba i Hrvata, Bosna bi odavno bila u sastavu Velike Srbije, odnosno Velike Hrvatske.

Svako slabljenje bošnjastva doprinosi slabljenju Bosne i Hercegovine i njenom eventualnom raspadu, a i našem položaju u njoj i izvan nje.

Predsjednik Bošnjačke akademije nauka i umjetnosti, prof. dr. Ferid Muhić, pojašnjava da “Bošnjaci imaju ozbiljan problem s obimom svojeg identiteta i veoma često se pribjegava potpuno praznoj floskuli priče o Bosancima i Hercegovcima kao nekakvoj naciji.

To ima smisla samo kao oznaka državne pripadnosti. Nećete nikada u Hrvatskoj čuti priču o posebnosti Dalmatinaca i Hrvata ili u Srbiji da su to Šumadinci i Srbi.

Ali u BiH ćete čuti da su to Bosanci i Hercegovci, iako toga nema u Ustavu, popisnim komisijama.

Dakle, najmanje do svog identiteta drže Bošnjaci, a najviše se radi na tome da tako i ostane."

Da mi u nacionalnom smislu nismo ni Bosanci ni Hercegovci ni Muslimani, nego isključivo Bošnjaci – treba ponavljati jasno i glasno.

U protivnom možemo očekivati katastrofalne posljedice, a probni popis već nagovještava ozbiljne probleme.

Prema informacijama do kojih su došli novinari agencije Anadolija (AA), izvor blizak provođenju procesa probnog popisa u BiH upozorava:

"Svi oni koji se na popisu ne izjasne kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda, bit će smješteni u ostale. Na taj način dolazi do velikog problema, jer se većina [bošnjačkog] stanovništva izjašnjava kao Musliman, pretpostavljajući da se time podrazumijeva da je i Bošnjak. Bošnjaci su imali genocid i etničko čišćenje, a ovaj popis će biti pečat sudskog vještaka na to."

Akademik Muhamed Filipović vidi dilemu između Bosanstva i Bošnjaštva kao **"dio jedne veoma duge i složene kampanje revizije istorije. Želja je protagonista te kampanje da nas vrate unazad na vremena kada je bilo problematično da li mi kao Bošnjaci uopšte postojimo."**

On je istakao da je ovo vid “osporavanja bošnjačkog identiteta, što je osnovni vid osporavanja Bosne“, te dodao: “Ako Bosna nema svoj narod koji je imenom, istorijom i sadržajem svog identiteta vezan za tu zemlju i državu, onda ona nije supstancijalna istorijski. Onda se ona svodi na Srbe i Hrvate kao jedine istorijske nacije.”

Nakaradni Popis

Problem predstojećeg popisa stanovništva predstavlja i to što će ukućani moći da se izjašnjavaju u ime ostalih ukućana, što povlači za sobom i pitanja privatnosti i tačnosti podataka.

Međutim, dodatni problem predstavlja i neusklađenost državnog zakona o popisu sa paralelnim entitetskim zakonom, koji je usvojila Skupština Republike Srpske, a koji dozvoljava ovom manjem entitetu – stvorenom na etničkom čišćenju i genocidu – da pravi ispravke na listićima i dalje kompromituje rezultate popisa. Imajući u vidu očajan položaj Bošnjaka u RS-u, nije teško pretpostaviti da ovakvi propisi prvenstveno idu na njihovu štetu.

“Naime, u članu 7. Zakona o popisu RS-a utvrđeno je da ‘opštinske popisne komisije mogu da izvrše dopune i ispravke popisnica’, što dovodi do kršenja profesionalnog odnosa popisivača prema popisnici koja treba biti autentična. Takođe, u Zakonu o popisu stanovništva RS

izostavljen je dio da opštinsku popisnu komisiju mora sačinjavati po jedan predstavnik iz sva tri konstitutivna naroda BiH, što je navedeno u istom zakonu BiH. Problem pričinjava i popisnica, a posebno dijelovi koji se tiču izjašnjavanja stanovništva o etničkoj i vjerskoj pripadnosti, te maternjem jeziku."

Mada je pitanje Bošnjaka u Republici Srpskoj riješeno u periodu između 1992. i 1995. godine – i to rasprostranjenim progonima, uništavanjem kulturne baštine, masovnim silovanjima, brutalnom opsadom gradova, sistematskim ubistvima i genocidom – Bošnjaci su ipak uspjeli održati status većine na nekih 30-ak procenata teritorija BiH koji se nalazi isključivo u Federaciji.

Zavisno od rezultata popisa stanovništva i taj teritorij bi se u dobroj mjeri mogao smanjiti.

Primjera radi, najkritičnije posljedice možemo očekivati u nacionalno mješovitom srednjobosanskom kantonu. Ništa bolja prognoza nije ni za Mostar u Hercegovini u kojem se 1991. godine čak 10% stanovništva izjasnilo kao 'Jugoslaveni'.

Najzapadniji dio Unsko-sanskog kantona, gdje izdajnici i sljedbenici ratnog zločinca Fikreta Abdića rade za srpsko-hrvatske interese, predstavlja dodatnu sol na ranu.

Apel

Ne činimo ‘samogenocid’ dijeleći se na Bosance, Hercegovce, Muslimane i slične floskule. Platili smo ogromnu cijenu za svoju slobodu i za svoje ime. Ne kockajmo se sa onim što je Safvet-beg Bašagić, davne 1891. godine, opisao kao “najsvetije blago, naše ime ponosno i drago”. Na sljedećem popisu stanovništva Bosne i Hercegovine izjasnimo se u etno-nacionalnom smislu kao Bošnjaci!

Dodatak:

Izvanredno zapažanje Alije Isakovića o ovoj temi:

“Neuk i neobaviješten čovjek često brka pojmove Bošnjak, Bosanac, Musliman, Bosanski Musliman, musliman. Nažalost, u taj svijet spadaju i neki naši novinari i neki naši ljudi na visokim položajima. Jednostavno, ima svijeta kojeg to do sada nije zanimalo.

To je pretežno onaj nas sloj i soj koji nije razvijao u sebi nikakve pojmove o vjeri i naciji. To su najčešće oni ljudi koji misle da su izuzetno napredni, izvan i iznad običnog puka. To je onaj soj u kojeg nema pojmova o općem već samo o vlastitom.

U velikoj mjeri to je i svojevrsna mimikrija kakvu ima i životinjsko carstvo.

Dakle, Bošnjak je tradicionalno nacionalno ime bosanskohercegovačkih muslimana, sandžačkih muslimana i svih drugih muslimana koji govore bosanskim jezikom.

Osim nas koji se znamo, u samoj Turskoj je skoro šest miliona Bošnjaka (iz više generacija), a danas ih ima od Kanade do Novog Zelanda.

U sovjetskim naučnim djelima i enciklopedijama, u turskim enciklopedijama i u nekih drugih naroda koji su s nama imali historijske kontakte, mi smo uvijek predstavljani kao Bošnjaci.

Termin Musliman (u nacionalnom smislu), koji je uveden u popis stanovništva 1971, zamijenjen je terminom Bošnjak na posljednjem Bošnjačkom saboru, septembra 1993. godine, na kojem je jednodušnom aklamacijom vraćeno ovo narodno viševjekovno ime, u atmosferu potpune saglasnosti i olakšanja da se to natezanje s imenom okonča, bez velikih riječi i bez ikakvih prenemaganja, tumačenja i pravdanja…

Savez komunista uveo je za nas termin Musliman umjesto Bošnjak da bi se Musliman asimilirao u musliman, a musliman može biti bilo koje nacije.

Citirao bih o ovome izvanredno zapažanje dvojice naših vrsnih intelektualaca dr. Enesa Karića i dr. Rešida Hafizovića u njihovom pogovoru knjizi Emira Šekiba

Arslana *Zašto su muslimani zaostali, a drugi napredovali?*, Sarajevo 1993. godine:

‘Napokon, kada je naše historijsko pamćenje postalo isto sto i posvemašnji zaborav, tada su nas, opet drugi, oslovili imenom Muslimani, ali samo zato da bi najavili lovnu sezonu na Muslimane, do istrebljenja. Zar naša svakodnevnica nije najbolje svjedočanstvo za to? Nisu nas, naime, oslovili Muslimanima s ciljem da nas podsjete na porijeklo naših pravih duhovnih korijena i da nas nepogrešivo upute na već zaboravljenu duhovnu zavičajnost, već da bi nam, uz podsmijeh i prezir, priznali pravo na etnicitet koji nikako nema pravo na sopstvenu prošlost i na sopstveni duhovni kontinuitet. A ako bi nam to pravo i priznali kad su nas već bili usmjerili da koračamo tuđim putem i da budemo sudionici tuđe historije i tuđe kulturne tradicije.’

Ostaje termin musliman (u vjerskom smislu) i piše se malim “m”, malim početnim slovom kao i kršćanin, hrišćanin, protestant…

Termin musliman označava svakoga od milijardu pripadnika islamske vjere, bez obzira na to gdje žive, kojim jezikom govore i bez obzira koje su nacije.

Poznato je da svaki od islamskih naroda ima svoje narodno ime. Termin Bosanac (i Hercegovac) potpuno je jasan i označava svakoga ko je rođen u Bosni i Hercegovini ili je to stekao življenjem u BiH.

To je regionalni, geografski termin, a može biti i državni. U tome ima i sličnosti s terminom Srbijanac i Srbin.

Srbin ne mora biti Srbijanac, kao sto Bošnjak ne mora biti Bosanac. Ima čak i obrazovnih pojedinaca koji misle da se pod termin Bošnjak može podvesti Bošnjak-musliman, Bošnjak-katolik, Bošnjak-pravoslavac.

To su proizvoljnosti, čak štetne proizvoljnosti koje mirišu na neku vrstu bh. unitarizma.

Naši bh. pravoslavci su Srbi, a katolici Hrvati. Zna se od kada je to tako (druga polovica 19. vijeka) i zna se zašto.

To se mora uvažavati, inače bismo ličili onima koji prave neko novo sveto trojstvo u tome. To ne.”

***

[1] Govor Alije Isakovića. Bošnjački sabor, Sarajevo. 27. septembra 1993.